

مسائل و آسیب‌های اجتماعی در ایران

دکتر علی مرادزاده

دی‌ماه ۱۴۰۰

مسائل و آسیب‌های اجتماعی در ایران

دکتر علی مرادزاده

چاپ اول، دی‌ماه ۱۴۰۰، شمارگان ۵۰۰ نسخه

صفحه‌آرایی و ویراستاری: مریم مرادزاده. طرح جلد حسین مرادزاده

نشر ناد؛ وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری ناد جاوید

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
اطلاعات رکورد کتابشناسی

مرادزاده، علی، ۱۳۴۰ -
مسائل و آسیب‌های اجتماعی در ایران/ علی مرادزاده.
تهران: انتشارات ناد، ۱۴۰۰.
۶۷۱ ص.
978-622-7764-12-3
فیفا
کتابنامه: ص. ۶۴۹-۶۷۱
انحراف اجتماعی -- ایران
Deviant behavior -- Iran
مسائل اجتماعی -- ایران
Social problems -- Iran
HV۲۸۵/۳
۳۶۲/۱۰۹۵۵
۸۶۹۸۵۳۱
فیفا

تهران: میدان امام حسین (ع) - بن‌بست برخوردار - پلاک ۳ - واحد ۳

تلفن: ۷۷۶۸۰۰۵۶ - ۰۲۱ - نشر ناد

آدرس و تلفن نویسنده: ۰۹۱۲۲۱۷۴۸۲۲ - moradzadeh583

همه حقوق محفوظ است

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۳
فصل اول: آسیب‌های اجتماعی در حوزه خانواده.....	۱۵
گفتار ۱- طلاق.....	۱۸
گفتار ۲- اختلاف و منازعه پدر و مادر.....	۲۰
گفتار ۳- بدگمانی و سوءظن بین زن و شوهر.....	۲۷
گفتار ۴- فقدان روش و مهارت در تربیت فرزندان.....	۳۷
گفتار ۵- ضعف آگاهی، شناخت و سواد رسانه‌ای اعضای خانواده.....	۴۲
گفتار ۶- دیر ازدواج کردن و کاهش نرخ ازدواج.....	۵۰
گفتار ۷- افزایش زنان سرپرست خانوار و بی‌پناهی آنان.....	۵۳
گفتار ۸- پدیده شبه خانواده.....	۵۹
گفتار ۹- اختلال شخصیتی، احساس کمبود و تمایل به دیده شدن.....	۶۴
گفتار ۱۰- سقط جنین غیرقانونی.....	۶۸
گفتار ۱۱- قطع صلہ رحم.....	۷۳
گفتار ۱۲- کودک‌آزاری.....	۷۴
گفتار ۱۳- احساس پوچ‌گرایی و بی‌پناهی نوجوانان و جوانان.....	۷۷
گفتار ۱۴- شکاف نسلی.....	۹۵
گفتار ۱۵- کاهش جمعیت و عدم تمایل به فرزند آوری.....	۱۰۵
گفتار ۱۶- عمل نکردن به وصیت.....	۱۱۳
گفتار ۱۷- تنبیه بدنی خشونت‌آمیز کودکان.....	۱۱۴

- گفتار ۱۸- چشم‌وهم‌چشمی ۱۱۶
- گفتار ۱۹- تجمل‌گرایی و اشرافی‌گری ۱۱۷
- گفتار ۲۰- تغییر پی‌درپی سبک زندگی ۱۲۱

فصل دوم: آسیب‌های اجتماعی فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی و

- ارتباطی ۱۲۳
- گفتار ۱- آسیب‌های اجتماعی فضای مجازی، ماهواره و اینترنت ۱۲۵
- ۱- مباحث کلی فضای مجازی ۱۲۵
- ۲- آسیب‌های اجتماعی ناشی از ماهواره ۱۲۷
- ۳- آسیب‌های اجتماعی ناشی از اینترنت ۱۳۶
- گفتار ۲- آسیب‌زایی شبکه‌های اجتماعی، ارتباطی و موبایلی ۱۳۹
- ۱- آسیب‌زایی شبکه‌های اجتماعی ۱۳۹
- ۲- آسیب‌های ناشی از شبکه موبایلی و ارتباطی ۱۴۷
- گفتار ۳- اباحی‌گری ۱۵۰
- گفتار ۴- دین‌گریزی و دین‌هراسی ۱۵۲
- گفتار ۵- معنویت‌گریزی ۱۵۷
- گفتار ۶- گسترش عرفان‌های جعلی نوظهور و معنویت‌های کاذب ۱۵۹
- گفتار ۷- سوءظن و بدگمانی ۱۶۴
- گفتار ۸- افزایش خرافات و خرافه‌گرایی ۱۶۷
- گفتار ۹- نفوذ و جاسوسی ۱۷۱
- گفتار ۱۰- القای پوچ‌گرایی ۱۷۴
- گفتار ۱۱- اتلاق وقت ۱۷۸

گفتار ۱۲- ناهنجاری رفتاری ناشی از بازی‌های رایانه‌ای	۱۷۹
گفتار ۱۳- تقدس زدایی	۱۸۴
گفتار ۱۴- تشویش افکار و تحریک اذهان عمومی	۱۸۶
فصل سوم: آسیب‌های اجتماعی چالش‌زا.....	۱۸۹
گفتار ۱- فساد اخلاقی و اجتماعی	۱۹۱
گفتار ۲- مهاجرت بی‌رویه و آثار و پیامدهای آن	۱۹۴
گفتار ۳- خالکوبی و تَتو	۱۹۹
گفتار ۴- مدیریت بدن، زیبا نمایی و جراحی پلاستیک	۲۱۷
گفتار ۵- استفاده از زینت طلا برای مردان	۲۲۱
گفتار ۶- خانه‌های مجرّی	۲۲۲
گفتار ۷- کیف‌قاپی و کف‌زنی	۲۲۷
گفتار ۸- ولگردی	۲۳۰
گفتار ۹- چالش‌ها و چالشگری اجتماعی	۲۳۳
گفتار ۱۰- حسادت	۲۳۵
گفتار ۱۱- عدم پرداخت بدهی و یا قسط وام	۲۳۹
گفتار ۱۲- بی‌توجهی به نیازها، خواسته‌ها و حقوق همسایه	۲۴۰
گفتار ۱۳- همسایه آزاری	۲۴۱
فصل چهارم: آسیب‌های اجتماعی در حوزه اقتصاد و معیشت	۲۴۳
گفتار ۱- حاشیه‌نشینی	۲۴۵
گفتار ۲- بیکاری	۲۴۷

مقدمه

مسائل و آسیب‌های اجتماعی امری رایج در جوامع بشری است. آسیب‌ها در رفتار فردی و اجتماعی از دیرباز پیوسته در زندگی بشر خودنمایی کرده و تحولات اجتماعی را در هر جامعه تحت تأثیر قرار داده است. ایران هم در تاریخ معاصر خود و هم در مقطع جمهوری اسلامی همواره از یکسری آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی رنج برده است و اکنون نیز با چنین آسیب‌هایی دست‌وپنجه نرم می‌کند. آسیب اگرچه به‌منزله نوعی ضعف داخلی قلمداد می‌گردد اما گاه در قامت تهدید تمامی مسائل و قوت‌ها را به چالش می‌کشد و اساس اجتماع را در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دچار تزلزل می‌کند. در چنین حالتی اگر قدرت‌های رقیب و دشمنان و جریان‌های داخلی ناسازگار نیز در پشت صحنه شیطنت بکنند ابعاد خطر آن‌ها صدچندان خواهد شد.

هر جامعه‌ای متناسب با شرایط خود، با انواعی از انحرافات و مشکلات روبروست که تأثیرات مخربی روی فرآیند ترقی و پیشرفت آن جامعه دارد. شناخت چنین عواملی می‌تواند مسیر حرکت جامعه را به‌سوی ترقی و تعامل هموار سازد، به‌طوری‌که علاوه بر درک عمل آن‌ها و جلوگیری از تداوم آن عمل با ارائه راه‌حل‌هایی به سلامت جامعه کمک نماید. به‌عنوان مثال مسئله اعتیاد را در نظر بگیریم. این مسئله هم به‌عنوان یک مشکل فردی و هم یک معضل اجتماعی مطرح است. روشن است در سطح اجتماعی منجر به از بین رفتن نیروها و انرژی بارآور جامعه می‌شود. شناسایی علل اساسی و کنترل آن‌ها می‌تواند بسیاری از نیروهای از دست‌رفته جامعه را تجدید نموده، در مسیر کار سالم جامعه هدایت کند.

دسته‌بندی و گونه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی به میزان زیادی به گونه‌شناسی مسائل و مشکلات کشور بستگی دارد. به این خاطر در گونه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی از ملاک‌های متفاوتی می‌توان استفاده نمود. این ملاک‌ها، در هر جامعه‌ای حداقل چهار خرده نظام «فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی» خاص دارند که در هر یک از این حوزه‌ها کنشگران فردی و جمعی می‌توانند با رعایت اصول و قواعد عمل جمعی موردقبول در آن حوزه‌ها به چهار نوع سرمایه یا منبع ارزشمند «سرمایه فرهنگی یا دانش، سرمایه اجتماعی یا تعهد منزلت، سرمایه سیاسی یا قدرت، سرمایه اقتصادی یا ثروت» موردنیاز هر جامعه دست یابند. هر نوع فعالیتی که خارج از چارچوب اصول و قواعد عام عمل

جمعی برای رسیدن به منابع ارزشمند صورت گیرد، کج روی محسوب می شود؛ بنابراین، در مجموع با چهار گونه کج روی روبه رو هستیم.

آسیب های اجتماعی مانند هر آسیب و یا تهدید دیگر تبعات و پیامدهای زیادی در پی خواهند داشت که در بسیاری از موارد جبران و اصلاح آن ها دشوار و یا بسیار پرهزینه و دیرپا است. دسته ای از آسیب ها در حوزه خانه و خانواده رخ می دهند مانند طلاق، منازعه و اختلاف والدین با یکدیگر، کودک آزاری و امثال آن ها. دسته ای دیگر ناشی از ماهواره، اینترنت، فضای مجازی و شبکه های اجتماعی هستند که باید با دقت مراقبت شوند. شماری از آسیب های اجتماعی از فقر و بیکاری ناشی می شوند و دسته ای نیز شامل اعتیاد، طلاق، سرقت و دزدی، رشوه، رباخواری، شکاف نسلی و امثال آن ها می گردد. برخی نیز مختص مردان هستند مانند هم جنس بازی، وطنی حیوان است.

یکسری آسیب ها در میان زنان و دختران شایع است مانند طلاق، جشن طلاق، روسپیگری، بی حجابی و کشف حجاب، مدگرایی، آرایش بی رویه، مصرف بی رویه لوازم آرایشی، زنان خیابانی، فرار دختران جوان از خانه، کاهش فرزند آوری و امثال آن ها. برخی آسیب ها در میان زنان و مردان دیده می شود مانند دروغ گویی، اتهام زنی، سگ گرانی، دزدی گریزی، طلاق عاطفی، ریختن زباله در اماکن و معابر عمومی، شایعه پذیری و شایعه پراکنی، قاچاق، رانندگی خوار، تجمل گرایی و اسراف، خودکشی، قتل، ناامیدی، چالش های هویتی، شراب خواری و خشونت که وجدان عمومی را جریحه دار کرده و چهره جامعه را مسخ می نمایند.

تأثیر گسترده جمع گرایی و جامعه بر حیات انسان به روشنی بر این حقیقت دلالت دارد که توفیق در هر گونه حرکت تعالی بخش، مستلزم وجود محیطی مناسب، آرامش و امنیت در عرصه های گوناگون حیات اجتماعی است. ناامنی در هر یک از ابعاد آن، موجب بروز انحراف و آسیب در جامعه می گردد. قرآن کریم کتاب هدایت و سعادت بشر بسیاری از ابعاد گوناگون پیچیده بشر را قبل از آن که مکاتب روان شناسی قرن بیستم بخواهند درباره آدمی اظهار نظر کنند، روشن ساخته است. آسیب اجتماعی و انحراف یا کج روی از جمله واقعیات موجود در جوامع بشری است، این مقوله در ایران و جهان اسلام نیز رواجی گسترده دارد. طبیعی است شناخت صحیح و فهم دقیق ماهیت این پدیده و درک عمیق و واقع بینانه از مصادیق آن ضرورتی اجتناب ناپذیر است و بدون آن نمی توان به مقابله با آسیب ها و انحرافات پرداخت.